

تخفیف مجازات مرتکبین کلاهبرداری

کمتر از یک سال حبس در دادگاه تجدیدنظر

مدیر مسئول محترم ماهنامه قضاوت با سلام

دیر زمانی است که جامعه قضایی و اداره حقوقی دادگستری با برداشت و استنباط خاصی که از متن رأی وحدت رویه شماره ۶۲۸-۷۷/۶/۳۱ هیئت عمومی دیوان عالی کشور در رابطه به تخفیف مجازات محکومان به جرم کلاهبرداری قائل می‌باشند که به موجب تبصره یک ماده یک قانون تشدید مجازات ارتشاء و اختلاس و کلاهبرداری مصوب ۱۳۶۷ مجمع تشخیص مصلحت نظام، در صورت وجود علل و کیفیات مخففه دادگاهها مجازند میزان حبس را فقط تا حداقل مدت مقرر در قانون یعنی یک سال حبس تخفیف دهند و تعیین حبس به مدت کمتر از حد مقرر در مصوبه مغایر موازین قانونی است. قطع نظر از مصیبتی که تا کنون از اتخاذ این نگرش به جامعه قضایی و جزایی رفته اینک به درخواست برخی همکاران محترم و دانشگاهی ذیلاً مبادی و مبنایی رأی و نظر شعبه ۱۹ دادگاه تجدیدنظر به انضمام نمونه‌ای از آخرین دادنامه صادره می‌آید:

به نظر این دادگاه برداشت پیش گفته از رأی وحدت رویه مذکور بر خلاف منطوق و مفهوم آن می‌باشد زیرا: رأی وحدت روی ۶۲۸ در مقام بیان حداقل میزان مجازات حبس است در تعیین مجازات در مرحله محاکمه ابتدایی و دادرس و صدور حکم درباره متهمان به بزه کلاهبرداری و نه کسانی که به اتهام کلاهبرداری محکوم به مجازات گردیده‌اند بنابراین رأی وحدت رویه مذکور در همین حد به ضرر متهم مصداق دارد و نه در مراحل بعد از آن.

مبنایی نظری و استنباط این دادگاه از رأی وحدت رویه ۶۲۸-۷۷/۶/۳۱ عبارتند از: اولاً- صریح رأی وحدت رویه شماره ۵۲-۷۷/۱۱/۱ هیئت عمومی دیوان عالی کشور که مقرر داشته: محکومین این جرم «کلاهبرداری» که از انواع جرایم قابل گذشت به شمار نمی‌آید، می‌توانند با اجازه ماده ۲۵ قانون اصلاح پاره‌ای از قوانین دادگستری مصوب مرداد ماه ۱۳۵۶ مستنداً به استرداد شکایت و دعوی از طرف شاکیان و مدعیان خصوصی از دادگاهی که حکم قطعی را صادر کرده درخواست کنند که دادگاه در میزان مجازات آنان تجدیدنظر نموده و در صورت اقتضاء کیفر آنان را در حدود قانون تخفیف دهد. لازم به ذکر است که تا کنون دلیلی بر نقض رأی وحدت رویه مذکور به دست نرسیده. ثانیاً: صریح ماده ۲۵ قانون اصلاح پاره‌ای از قوانین دادگستری و عموم آن که مؤید برداشت و استنباط این دادگاه از رأی وحدت رویه ۶۲۸-۷۷/۶/۳۱ می‌باشد. ثالثاً- اطلاق ماده ۲۷۷ قانون آیین دادرسی کیفری که افاده عموم می‌نماید به این مضمون که حکمی است عام‌الشمول در تجویز امکان تخفیف مجازات محکومان در جرایم غیرقابل گذشت با شرایط مقرر در آن به طوری که تخصیص و استثنای بر عموم آن تا کنون ارائه نشده. رابعاً- به نظر می‌رسد نظر این دادگاه با موازین انصاف و عدالت و قانون و اصول مسلم جزایی نیز بیشتر هماهنگی دارد. ضمن اینکه برداشت و استنباط به کیفیت زیرین از رأی وحدت رویه شماره ۶۲۸ مورخ ۷۷/۶/۳۱ به نظر می‌رسد به نوعی مغایر اصول مسلم جزایی است. زیرا تفسیر و توسعه رأی وحدت رویه مذکور منتج به ضرر محکوم علیه و

محرومیت وی از حق قانون تخفیف مجازات با شرایط مقرر در قانون و بلکه موجب خروج از مقصود و منظور مقنن می‌گردد. خامساً برداشت به کیفیت زیرین از رأی وحدت رویه ۶۲۸ قانون تشدید به ضرر محکوم علیه جزایی مستلزم عدم عنایت به نظر مقنن در تفکیک مراحل دادرسی کیفری و اقتضات مترتبه بر آنهاست در امکان تخفیف مجازات محکوم علیه و شاید ذکر صدمات جبران ناپذیری که تا کنون در اثر نگرش مزبور از رأی وحدت رویه مذکور و دامنه آن که از این رهگذر به محکومین بزه کلاهبرداری رفته و مضار حاصل از آن خود حکایت دردی سوزناکتر باشد که نیاز به توضیح ندارد گرچه به سهولت قابل برآورد هم نیست. سادساً- اصل بیستم قانون اساسی جمهوری اسلامی که مقرر داشته: همه افراد ملت به طور یکسان در حمایت قانون قرار دارند و از همه حقوق انسانی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی با رعایت موازین اسلام برخوردارند، که بنا به صریح اصل یاد شده محروم نمودن یک محکوم جزایی به دستاویز نگرش مزبور از حق قانونی و مسلم او و قابل شدن به استثناء علی‌رغم عموم حکم ماده ۲۷۷ قانون آیین دادرسی کیفری به نظر می‌رسد برخلاف اصل است، علی‌ای حال این دادگاه با اعلام نظر قضایی خود و مبنایی صدور رأی به دور از هر گونه تعصب از نقد و نظر منطقی و اصولی و قضایی همه صاحب نظران در این زمینه استقبال می‌نماید.

دادنامه شماره ۷۶۴ مورخ ۸۳/۷/۷ همراه دو فقره از نظریات اداره حقوقی قوه قضاییه: مرجع رسیدگی: شعبه ۱۹ دادگاه تجدیدنظر استان تهران تجدیدنظرخواه: آقای (ر-ح) با وکالت آقای (ع-ص)

تجدیدنظر خواننده: آقای (م-ش)

تجدیدنظر خواسته: از دادنامه شماره... مورخ ۸۲/۸/۳ صادره از شعبه... دادگاه تجدیدنظر استان تهران. گردشکار: دادگاه با بررسی اوراق و محتویات پرونده ختم دادرسی را اعلام و بشرح زیر مبادرت به صدور رأی می نماید.

رای دادگاه

آقای (ر-ح) فرزند (ل) که وکالت نامرده را از آقایان (ک-ا) و (ع-ص) عهده دارند به موجب دادنامه قطعی شماره... مورخ ۸۲/۸/۳ صادره از شعبه ۱۹ دادگاه تجدیدنظر مرکز استان تهران به اتهام کلاهبرداری (انتقال مال غیر) به تحمل یک سال حبس و رد مال و در حق مال باخته آقای (م-ش) محکوم گردیده اینک به گزارش اجرای احکام و حسب صورتجلسه تنظیمی مورخه ۸۳/۳/۱۷ مشارالیه رضایت شاکي را فراهم و تقاضای تخفیف مجازات مقرر را نموده که با توجه به مراتب و اینکه محکوم علیه در برهه ای از مراحل دادرسی تقاضای تخفیف را به عمل آورده که پس از تعیین و حصول قطعیت مجازات معین می باشد که با توجه به برآیند حاصل از ماده ۲۵ قانون اصلاح پاره ای از قوانین دادگستری و نیز فلسفه وضع ماده ۲۷۷ قانون آیین دادرسی کیفری و همچنین تفسیر قانون جزا به نفع متهم و در مواردی از قبیل مانحن فیه به نفع محکوم علیه و اینکه آنچه از مبانی و اصول نظری و موجبات صدور رأی وحدت رویه شماره ۵۲ مورخ ۶۳/۱۱/۱ هیئت عمومی دیوانعالی کشور به دست می آید جواز محکومین جرم کلاهبرداری است مبنی بر اینکه می توانند به استناد ماده ۲۵ اصلاح قانون اصلاح پاره ای از قوانین دادگستری به استناد استرداد شکایت و پیگیری از سوی شاکي از دادگاهی که حکم قطعی را صادر کرده درخواست تخفیف در میزان مجازات مقرر را نمایند و بر پایه متن مذکور رأی وحدت رویه یاد شده فی الواقع در مقام بیان تجویز و توضیح شمول مقررات تخفیف مجازات است با شرایط مقرر در ماده ۲۵ قانون اصلاح پاره ای از قوانین دادگستری که اساساً و بنابه نص صریح ماده ۲۷۷ قانون دادرسی کیفری دایره شمول آن علی العموم در جرایم غیر قابل گذشت بعد از قطعی شدن حکم مجازات امتداد دارد به این معنی که مفاد نصوص ماده ۲۵ قانون اصلاح و ماده ۷۷ قانون دادرسی کیفری شمول عام دارد و در کلیه جرایم غیر قابل گذشت از جمله کلاهبرداری در حالیکه رأی وحدت رویه شماره ۶۲۸ مورخ ۷۷/۶/۳۱ اساساً در مقام بیان میزان و حداقل مجازات جرم کلاهبرداری در زمان صدور حکم دادگاه ابتدائاً و تا حصول قطعیت حکم و قبل از گذشت شاکي یا مدعی خصوصی و فی الواقع موردی و حکم خاص است که تفاوت مبنای انشائی و مضمون و اصولی در رأی مذکور عیان و بارز است ضمن اینکه هیچ دلیل و قرینه ای بر نقص رأی وحدت رویه شماره ۵۲ مورخ ۶۳/۱۱/۱ هیئت عمومی دیوانعالی کشور در این رابطه بدست نرسیده و انگهی مزیت تخفیف مجازات از مواهب قانونی و از عموماًت و با شرایط مقرر از مسلمات دادرسی و حقوق جزاست لهذا بنظر می رسد استثناء کردن حکم عام ماده ۲۷۷ قانون دادرسی کیفری و ماده ۲۵ قانون اصلاح از عداد جرائم غیر قابل گذشت بودن مستثنی و دلیل

مغایر مبانی قانون دادرسی کیفری و در واقع محروم کردن متهم از حق مسلم و قانونی اوست که بر خلاف اصل بیستم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران می باشد بنا به مراتب و قاعده المیسور لا یسقط بالمعسور و فقد منع قانونی و ایجاب انصاف و مراعات عدالت بناً نظر دادگاه شرایط مقرر در ماده ۲۵ اصلاح و ماده ۲۷۷ قانون دادرسی کیفری در مانحن فیه درباره محکوم علیه متقاضی حاصل است با قبول تقاضای به عمل آمده و با استفاده از اختیارات قانونی حاصل از ماده اخیرالذکر مجازات حبس مقرر درباره متقاضی را تبدیل به جزای نقدی به مبلغ شش میلیون ریال در حق دولت و به کیفیت مرقوم تخفیف می دهد رأی صادره قطعی است.

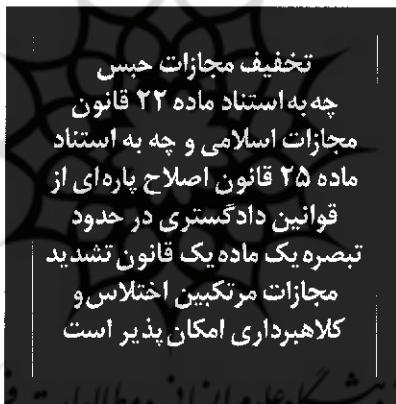
رئیس شعبه ۱۹ دادگاه تجدیدنظر
مستنار دادگاه

بسمه تعالی

آقای محمدی

رئیس شعبه ۱۹ دادگاه تجدیدنظر استان تهران

عطف به استعلام شماره ۸۶۴ مورخ ۸۱/۷/۲۹ نظریه مشورتی اداره کل حقوقی و تدوین قوانین قوه قضاییه به شرح زیر اعلام می گردد: چنانچه دادگاه وفق ماده ۱ قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء و اختلاس

و کلاهبرداری مصوب سال ۱۳۶۷ متهم را به یک سال حبس محکوم نماید و محکوم علیه پس از قطعیت حکم رضایت شاکي خصوصی را جلب کند سپس طبق قانون ماده ۲۷۷ قانون آیین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب در امور کیفری درخواست تخفیف نماید دادگاه به استناد تبصره ۱ ماده ۱ قانون فوق نمی تواند مجازات تعیین شده یک سال را تخفیف داده و تبدیل به جزای نقدی به عنوان تخفیف تعیین نماید زیرا در ماده مذکور همان قانون قید شده است که در حدود قانون تخفیف دهد و قانون تشدید مجازات... تخفیف به میزان کمتر از یک سال را منع کرده است.

مدیر کل حقوقی و تدوین قوانین قوه قضاییه
غلامرضا شهری

آقای حمید محمدی

رئیس محترم شعبه ۱۹ دادگاه تجدیدنظر استان تهران

عطف به استعلام شماره ۱۴۱۹ مورخ ۸۱/۱۱/۲۵ نظریه مشورتی اداره کل حقوقی و تدوین قوانین قوه قضاییه به شرح زیر اعلام می گردد:

موافق تبصره یک ماده و یک تبصره ماده ۲ و تبصره ۶ ماده ۵ قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء و اختلاس

و کلاهبرداری دادگاه صرفاً می تواند با رعایت مقررات ماده ۲۲ قانون مجازات اسلامی در حدود آنچه در تبصره های یاد شده آمده است مجازات را تخفیف دهد بنابراین تخفیف در مورد مجازات حبس چه به استناد ماده ۲۲ قانون مجازات اسلامی و چه به استناد ماده ۲۵ قانون اصلاح پاره ای از قوانین دادگستری که ماده ۲۷۷ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۷۸ جایگزین آن بوده است در حدود تبصره یک ماده یک قانون تشدید مجازات مرتکبین اختلاس و کلاهبرداری امکان پذیر است.

مدیر کل حقوقی و تدوین قوانین قوه قضاییه

غلامرضا شهری

قضات: این موضوع در کمیسیون ماهانه مطرح شده و در جلد سوم مجموعه دیدگاههای قضایی آمده است که نظریه اقلیت و اکثریت را نقل می کنیم: نظریه اکثریت اعضای محترم کمیسیون حاضر در جلسه (۷/۶/۸۱): با توجه به نص صریح تبصره (۱) ماده (۱) قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء و اختلاس و کلاهبرداری مصوب ۱۳۷۶/۹/۱۵ مجمع تشخیص مصلحت نظام که به نظر جمیع قضات و حقوقدانان یک قانون خاص محسوب می شود با فرض اینکه شاکي یا مدعی خصوصی بعد از قطعی شدن حکم موضوع سؤال از شکایت خود صرفنظر نماید و محکوم علیه هم با استناد به همین موضوع از دادگاه صادر کننده حکم قطعی درخواست تجدیدنظر در میزان مجازات خود را نماید دادگاه فقط می تواند حداقل مجازات مقرر در ماده یک قانون فوق الاشارة (یک سال حبس) را تعیین کند و تعیین مجازات حبس کمتر از یکسال توسط دادگاه (اعم از بدوی یا تجدیدنظر) ممنوع است زیرا ماده (۲۷۷) قانون آیین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب در امور کیفری هم صراحت دارد که دادگاه مجازات را در صورت اقتضاء در حدود قانون تخفیف خواهد داد که در این صورت رعایت تبصره (۱) ماده (۱) قانون یاد شده الزامی است و نمی تواند مجازات حبس را کمتر از یکسال تعیین نماید و این ممنوعیت در تمامی مراحل و ادوار رسیدگی حکومت دارد رأی وحدت رویه شماره ۳۰/۶/۶۲۸۷۷ هیئت عمومی دیوانعالی کشور و دادنامه های شماره ۳۰/۷/۳۰۲۸۰ و ۱۶/۷/۳۰۲۹۸۰/۱۲/۶ شعبه ۳۵ دیوان مذکور و نیز نظرات اداره حقوقی به شماره های ۸۵۷۱/۶/۲۵ و ۲۷۶۳۷۱/۷/۵/۱۴ همگی دلالت بر صحت نظر فوق دارند.

نظریه اقلیت اعضای کمیسیون حاضر در جلسه (۷/۶/۸۱): با توجه به فلسفه تصویب ماده (۲۷۷) قانون آیین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب در امور کیفری که تأسیس حقوقی دیگری جهت تخفیف و تبدیل مجازات بعد از قطعیت حکم است که مورد پذیرش و تصریح مقرر قرار گرفته زیرا در این مرحله وضع جدید حادث می شود که مشمول مقررات تشدید نیست ضمن اینکه محدودیت مندرج در تبصره (۱) ماده (۱) قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء و اختلاس و کلاهبرداری مصوب ۱۳۶۷ منحصر به مراحل رسیدگی بدوی و تجدیدنظر است و تسری به اجازه ماده (۲۷۷) قانون یاد شده ندارد لذا با اجازه این ماده تبدیل یا تخفیف حبس کمتر از یکسال در خصوص موضوع سؤال مجاز خواهد بود.